

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда
үлдээлеттинген
1961 ч.
МАРТ
9
ЧЕТВЕРГ
№ 58 (4848).
Өртөө 2 көп.

Эш Н. Н. Органовту Ленин ордени-биле
шаңнаар дугайында
СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң
Чорлыы
Төрүттүгө хуңуңен бөөр алган хар харлааны-биле холбаштыр ба-
за Совет куруенин мурунуга ачы-хавылазы дөөш РСФСР-ниң Дээди
Советиниң Президиумунуң Даггазы эш Николай Николаевич Органовту
Ленин ордени-биле шаңнаар.
СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даггазы
Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары
М. ГЕОРГАДЗЕ.
Москва, Кремль.
1961 чылдын март 7.

Татарияның көдээинде
электрижидилге
БАЗАНЬ. (СЭТА). Бө чылын Татарияга күчүтүп 7 подстанциялар
ажылгага кирер болуп олар куруениң белик волоттук шугунар-
дан электрэнергияны алдырар. Ол станцияларын-биле бирөөсү — Лаише-
ская станция ажылчы чоннар депутаттарынын чер-чер Советтеринге сая-
гудаларын хуңуңе ажылгага кирген. Хөй-хөй көдээ суурларга электри-
лампалар чайынаандыр тырыза берген. Олар даразында Нурлатская болгаш
Кураловская подстанциялар ажылдап эгелээр.
Көдээ электрэнергия коллективтерин эртен чылын 145 көдээ суурларын
электрижиткен. Бө чылын 370 көдээ болгаш ажылчы суурлар электр-
энергияны алдыр.

СИБИРЬНИҢ ЧЕРИ, УЛАМ-НА ЧЕЧЕКТЕЛ!

Барынын болгаш Чөөн Сибирьниң көдээ ажил-агый мурнакчыларының Чөвүлел хуралы

НОВОСИБИРСК, март 7. (СЭТА).
Урал болгаш даглары-биле, а Си-
бирь — дегенерин-биле алдырар
турар. Оң агартышмис байлактары
— хөмүр дашты, руданы, азыр-
ташты, минералдарын, хөмөр-
ниң күжүн совет улус ажылгага
кырген. Сибирьнин үчүш-дүжүтүр
10 миллион ажык гектар куу чер-
лерин колхозтар болгаш совхозтар
партиянын айтымыкынын бугаар
амыдыралда кырген. Төрүн чурт
оң черлерин ийи миллион ажык
пуд барынын тарааны алган. Си-
бирь чутга тараалан эвес, мынд сар-
жаг-даа, эст-даа, сүт-даа, дук-даа
бар. Ол азырларын хөгжүдеринге
шөлдөрүн болгаш фермаларын ал-
дырар ажыл-ишчилери база хөй
чүдүлү кылган.

Даргазы эш Н. С. Хрушев киржиң
турар. СЭКП ТК-ның РСФСР тал-
зы-биле Бюроунуң Даггазынын
оралдачызы Г. И. Воронов, РСФСР-
нин Министрлер Чөвүлелинин Даг-
газы Д. С. Полянский чөвүлел ху-
ралда олурары турар. СЭКП ТК-ның
кандидат эргелекчилери Л. Ф. На-
личев, Н. С. Павляк, солундарын
кол редакторлары: «Правданың» —
П. С. Савинов, «Известияныкы» —
А. И. Аджубей, «Сельская жизнь-
ныкы» — В. И. Поляков, РСФСР-нин
Көдээ ажил-агый министры В. П.
Сотников, РСФСР-нин Белеткелер
министры Т. А. Юрков, «Советская
Россия» солунунуң кол редактору
К. И. Зародков олар чөвүлел хура-
лда киржиң турар.

Новосибирьскинин опера болгаш
балет театрында чымылган Сибирьнин
мурнакчы кижилери президиумга
Н. С. Хрушев, а ол ышкаш Г. И.
Воронов, Д. С. Полянский, област-
тың, крайларын, автономнук рес-
публикаларын удурутто ажылдачы-
лары, чер, мал ажылынын мастер-
лерин өстүтү келерге динияттың
алдын чаксаашкыны-биле уткаан.

СЭКП-ниң Иркутск обкомунуң
бирги секретары Н. С. Шетининге
сөс берген.
Областың үлетпүр бугурутелери
сөөлүг чылдары дыка дүргөн сай-
ыраалы ол демделген. Чаа-чаа
хөй үлетпүр бугурутелге черлери ту-
тулуп турар. Иччаанга, областың
хоорайларынын база ажылчы суур-
ларынын чурттакчыларынын саны
өскөн. Ачы-чөм продуктуларын
чонуну херегелин бүрүн хандырар
төлөөдө, область 1.700 муң тонна
тарааны, 720 муң тонна картофель-
ди, 160 муң тонна аюга аймаан,
103 муң тонна эшти, 600 муң тон-
на сүттү, 280 миллион кезек чуу-
рагы бугуруе журулар.

Колхозтары болгаш совхозтары бө
чылын тараа культураларынын гек-
тар бүрүзүндө ортумаа-биле 15
центнер, кукурузанын ногаан мас-
сазынын—300 центнер дүжүтүн
алдыр, эртен чылдазынга болза-
га эст бугуруениң 32 хуу, сүттү —
20 хуу, чуурааны—57 хуу көвүдө-
дирин хүлээнгенер. Алдынга со-
циалисттик хүлээнгелери чутга до-
дур эвес, харын ажык күсөдирин-
ге улуг аргаларын область барын
өртөөр тодаргай чутгаалаан.

Томск область—солуг талкы об-
ластынын бирөөсү. Иччаанга-даа ку-
куруза анаа белик дүжүтү берип
турар. Ол дугайын гектар санында
600 центнер ногаан массаны ал ту-
рар мурунгаларын чыжаа балдыр-
кап турар. Иччаанга, оларын
дүжүтүлгө чымыл ажыл-агыйлар-
да неггезөөнүндө кукурузанын

ажыл-ишчилери бө чылын тараанын
ниити чымылдын 200 миллион
пуд чедир, курунеге 680 муң тон-
на сүттү, 125 муң тонна эшти са-
дарын шиттирилээвер.

Алтай, Красноярск крайларын,
Новосибирск, Омск, Иркутск, Ке-
мерово, Томск, Тюмень, Чита област-
тарын, Бурят, Якут автономнук рес-
публикаларын, Тыва автономнук
областың мурнакчы колхозчулары,
совхозтарынын ажылчыларын,
колхозтарынын даргаларын, совхоз-
чуларын директорларын, тускай эр-
теминдер, өртөөнгө, көдээ
ажыл-агый органдарын удурутто
турар. Партия, совет, профсоюз
болгаш комсомол ажылдакчылары
бүтү Сибирьнин көдээ ажил-агый
талкы-биле бө улуг чымылда чаа-
чаа сагын-болалдары-биле чөдө бер-
генер.

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Көдээ ажил-агый продуктуларын
бугуруени болгаш белеткелерин улам
ийаи көвүдирерин эргелек чуту-
лазынын дугайында СЭКП ТК-нын
январь Пленумунуң Доктаалын база
Н. С. Хрушевтин айтымыкынын
удуруттола бугурубушаан, областың

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Томск область—солуг талкы об-
ластынын бирөөсү. Иччаанга-даа ку-
куруза анаа белик дүжүтү берип
турар. Ол дугайын гектар санында
600 центнер ногаан массаны ал ту-
рар мурунгаларын чыжаа балдыр-
кап турар. Иччаанга, оларын
дүжүтүлгө чымыл ажыл-агыйлар-
да неггезөөнүндө кукурузанын

Томск область—солуг талкы об-
ластынын бирөөсү. Иччаанга-даа ку-
куруза анаа белик дүжүтү берип
турар. Ол дугайын гектар санында
600 центнер ногаан массаны ал ту-
рар мурунгаларын чыжаа балдыр-
кап турар. Иччаанга, оларын
дүжүтүлгө чымыл ажыл-агыйлар-
да неггезөөнүндө кукурузанын

Тываның черинде чаа амыдырал келген
— Тываның черинде чаа амы-
дырал чөдөп келген. Муң-муң чы-
дарда тына арааттар көчүп, самдыр
өстөгө болгаш шаңда чадырларга
чурттап чөрөнээр. А шаңда өөн
чытпаа довуларда ам хоорайлар,
чурттакчылар черлер, үлетпүр бугу-
рутелер тургустуан — деп партия-
нын Тыва обкомунуң секретары
С. Тока чутгаалаан.

Новосибиржилерниң салышкыны— чүс миллион пуд тараа

СЭКП-ның Новосибирск обкомунуң
секретары Ф. С. Герачевна
сөс берген. Бастын партиястың
Төп Комитетинин Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин
Даггазы Никита Сергеевич Хрушев
бастын чөвүлел хуралынын ажыл-
дында киржил турары бистериниң
шүптүсүска конуң өөрүнчүт-дүр
леп, ол чутгаалаан.

СЭКП ТК-нын январь Пленумунуң
соонда колхозтар болгаш сов-
хозтар тарыкта шөлдөрүнүң тургу-
зуу экижилер, чер ажылынын
культуразын белдир, тарааны, эст-
сүттү, дүктү бугуруени көрү-

Тарааны болгаш мал чөмчөгө
херегелер культураларын бугуруени
бө чылын дыка көвүдирер соулга
салдырган. Кузбасстың чери үнүш-
көчүтү тарымы, иччаанга об-
ластың хоорайларын база ажылчы
суурларын хандырарынга хөй про-
дуктуларын көдээ ажил-агый
ажыл-ишчилери бугуруп шыдаар.
Ол дугайын мурнакчыларын дү-
жүтүлгө тодаргай херегелер турар.
Агаар-бойдуштуң байдалы кыдыр-
да турар, областың мурнакчы кол-
хозтары болгаш совхозтары тараа
культураларынын гектар бүрүзүндө
чыл санында 17—20 центнер дү-
жүтүп ал келген.

Хурааны болгаш совхозтары тараа
культураларынын гектар бүрүзүндө
чыл санында 17—20 центнер дү-
жүтүп ал келген.

Хурааны болгаш совхозтары тараа
культураларынын гектар бүрүзүндө
чыл санында 17—20 центнер дү-
жүтүп ал келген.

Хурааны болгаш совхозтары тараа
культураларынын гектар бүрүзүндө
чыл санында 17—20 центнер дү-
жүтүп ал келген.

Хурааны болгаш совхозтары тараа
культураларынын гектар бүрүзүндө
чыл санында 17—20 центнер дү-
жүтүп ал келген.

Алтайның кур черлериниң курдавырлары

Партиянын Алтай крайкомунуң
секретары К. П. Пысиниң чутга-
лазы болза:
— СЭКП ТК-нын январь Плену-
мунуң шиттирелери Алтайның
ажылчы чоннары көдээ ажил-агый-
ны улам ийаи көвүдирерин дийни-
чи программаны кыдыр хүлээп ал-
ган. Бө чылын 100 муң гектар куу
черлерин немей алдырар. Бол кур-
тулайында даглар элзе, азыра-арык
кызыл 300 муң гектар чаа черлерин
үш чыл дүжүтүлгө тарыкта
өзлөшторилерин кырген турар.

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Күш-ажылды организаастарының чаа аргаларын шингээдип турар

Бистин республиканың көдээ
ажыл-агыйына улуг чаартылгалар
— күчү чымылда болган деп, пар-
тиянын Бурят обкомунуң секретары
В. Р. Филиппов демделген. Эвеш
күштүгү ажил-агыйларын ордуна
20 ажык совхозтар, удуруттарган
100 ажык совхозтар тургустуанган.
Ол ажил-агыйларда ийи миллион
баш мал, алды муң ажык трактор-
лар болгаш көдээ ажил-агыйнын
өскө-даа техниказы бар.

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Колхозтарында болгаш совхозтарында хөй маалын колданып уларттыр- галар, бир колдан бугуруне ийи-үш муң баш хойлар бар. Күш-ажыл те- лериң тыпсырды тус-түс кылган ажылдарын эвес, а ажылдын алды түгөлүн барымдалаан турар. Бот оругла-чарыгалыг бригадалар мал чөмчөгүн боттары белеткен ап турар апарган. Ол ышкаш, бот оругла-ча- рыгалыг хөвү бригадаларын тургу- зуу эгелээр.

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Колхозтарында болгаш совхозтарында хөй маалын колданып уларттыр- галар, бир колдан бугуруне ийи-үш муң баш хойлар бар. Күш-ажыл те- лериң тыпсырды тус-түс кылган ажылдарын эвес, а ажылдын алды түгөлүн барымдалаан турар. Бот оругла-чарыгалыг бригадалар мал чөмчөгүн боттары белеткен ап турар апарган. Ол ышкаш, бот оругла-ча- рыгалыг хөвү бригадаларын тургу- зуу эгелээр.

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Күш-ажылды организаастарының чаа аргаларын шингээдип турар

Бистин республиканың көдээ
ажыл-агыйына улуг чаартылгалар
— күчү чымылда болган деп, пар-
тиянын Бурят обкомунуң секретары
В. Р. Филиппов демделген. Эвеш
күштүгү ажил-агыйларын ордуна
20 ажык совхозтар, удуруттарган
100 ажык совхозтар тургустуанган.
Ол ажил-агыйларда ийи миллион
баш мал, алды муң ажык трактор-
лар болгаш көдээ ажил-агыйнын
өскө-даа техниказы бар.

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Күш-ажылды организаастарының чаа аргаларын шингээдип турар

Бистин республиканың көдээ
ажыл-агыйына улуг чаартылгалар
— күчү чымылда болган деп, пар-
тиянын Бурят обкомунуң секретары
В. Р. Филиппов демделген. Эвеш
күштүгү ажил-агыйларын ордуна
20 ажык совхозтар, удуруттарган
100 ажык совхозтар тургустуанган.
Ол ажил-агыйларда ийи миллион
баш мал, алды муң ажык трактор-
лар болгаш көдээ ажил-агыйнын
өскө-даа техниказы бар.

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Чөвүлел хуралын ажылгына
СЭКП ТК-нын Бирги секретары,
СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин

Шиитпирниң күүселдезин организаастаар

СЭКП Кызыл хоорай комитетинин өрткөн чылдың декабрыда болган пленумунга «Комсомолга партияны удурутпааны экижидер кемчелер дугайында» айтырыгын чуураалашкан. Илетселчи болгаш санал берген эштер комсомол ажалында, апаз партияны удурутпаада улуз четпестерин илереткен турган. Комсомол ажалын экижидер, партия организациаларынын ол талам-биле харысалганын бедилер дугайында пленум тодаргай кемчелерин айтыпкан доктаалды хулаас алган.

Пленумун доктаалын амдырада боттандырышпаан, комсомол ажалын удурутпа талам-биле хоорайнын партия аге организациалары чамчы тодаргай кемчелерин ап чоруткан. Бо аразында эч эки бурдурадеги комсомолчулардын партияга 9 кижини белеткен. Хоорайнын аныяктары чаартып чогаалыр, матерналга камнып болур, техниканы шын ажыглаар болгаш «эске-даа чууза кемчелерин боттандырып турган, өрткөн чылдын комсомолчу чымылдага 280 муң рубльди кирген, 1427 тонна демир-кескидинни чымылдырып дукааган.

Хоорайда амгы уеде 180 комсомолчулар болгаш аныяктар коммунист күш-ажыл бригадасы деп адыш демсежиң. 90 комсомолчулар коммунист күш-ажылдын шалымчылары болган ажылдап турар. Комсомолчу-аныяктарын бригадалары ВЛКСМ өкмөтүнүн болгаш өблөкүр-чөвүлделин шилчилер Кызыл туған ам үш кварталдарда улаштыр бажыг тууап келген. Ол тууап ам ийги АТКнын эш Макаровтун удурутпааны сеп-тектилер организаастаан.

Комсомолга партияны удурутпааны улам-на тодаргай тургусканынын түнөөлинде хоорайда элден хой комсомол аге организациаларынын ажылы сөөлү уеде көскү-биле экижиң турар. Маана чижек кыдыр Кызыл АТК-ында (парторганизаация секретары эш Кудрина) байдалды көргүзүп болур. Эрткен чылдын комсомол ажалы багай турган, а ам элден экижиз: 54 комсомолчулар болгаш аныяктар коммунист күш-ажылдын шалымчылары деп адыш демсежиң турар; 30 ажыг кизи полет-агүмде болгаш ажалын аныяктарын кемчелер школарында өөренип турар; күш-культура болгаш спортка сонургага кабар-ган; коллективте бот-тывынгыр уран чуу бөлүмүн ажылдап турар.

Хоорайнын харылаза контроларынын комсомолчулары болгаш аныяктары СЭКП-нин ХХП съездинде алдарыкта социалист чарыштын төлөөнине шилчээр, бүүдүрүлгө планын толдуру болгаш амыр күүселер, ажылы чонну хандырынын культураны бедилер талам-биле кызымак ажылдап турар. Сельэлектром комсомол организациалары бүүдүрүлгө арыг-шевер даш чарышты коллективте калбартып, коллективте ийлазыларын, кино болгаш театрга баарын организаастап турар.

Аныяк өскөнниң ортузунга комсомолдун кижизинде болгаш культурамсалыг ажылы база өлөөн экижиң турар. Хоорайнын чонуну Элегес шахтазынын, хлеб заводунун болгаш пасажирлар АТК-зынын бот-тывынгыр уран чуу бөлүмүнеринин концертерин улуз сонургага биле көргөн. Облпреброскутун, № 3 школаның, электри станциязынын коллективтеринде бөлүмгөр база ажылдап өгөлөөн. Амгы уеде хоорайнын культура университетинде 130 кизи доктаамал өөренип турар.

СЭКП Кызыл хоорай комитетинин пленумунун доктаалын боттандырышпаан, ВЛКСМ хооромку комсомол аге организациаларынын ажылына

удуртулганы өлөөн экижидип турар. Комсомол хооромкунун чокта болган пленумунга «Чеди чылга аныяктарнын хууда улуз-салымшыкынын дугайында» айтырыгын СЭКП-нин ХХП съездинин төлөптүг уткуурунга холбаштыр чуураалашкан. Комсомолчуларын болгаш аныяктарын күш-ажылчы көдүрүшкүнү хоорайда улам калбарып турар.

Мооң-биле кады комсомолга партияны удурутпаада ам-даа улуз четпестер баарын демгелейин эртал болгаш, СЭКП хооромкунун өрткөн чылдын декабрыда болган пленумунун доктаалын хоорайнын шалга черинде (секретары эш Бурганский), өблөкүдө (секретары эш Убаев), эске-даа чамдык черлерде парторганизаациялары мынчага чедир чуураалашпааны ол дугайына тодаргай еречилеп турар. Агы заводунда комсомол организациалары амга чедир өчкөт-сонгудалыг хуралын безин өрттирбөөн. Оон секретары эш Потехин аныяктар ортузунга кандыгыр даа ажыла чорутпаан, комсомолчуларын кемчигүн дайырып безин хавыртышпаан. Бо бүгүнү биле-турар, мында парторганизаация секретары эш Ермолаев кандыг-даа кемчег адыян келген шын өвөс.

Ажы-агыг, культура тургузушкунунга комсомолдун ролын чамдык удуруткучулар үнөлөйин баргылаар таварылаа база илереп турар. Чижээ, «Лыга тулуг» тресинин начальниги эш Нестеровский партбюро хуралына санал бергеш, — комсомолдун херээ чүгө күш-культура болгаш спорт, бот-тывынгыр уран чуу бөлүмүнүн ажылын харымдаар, а оларын бүүдүрүлгө айтырыгына кирешкен херээ чүгө деп, шын өвөс билгин илереткен. Шап мындг байдал-биле парторганизаация эртежиң болгаш.

Облпреброскутун (парторганизаация секретары эш Челюкаев) комсомол организациалары база дыма багай ажылдап турар. Беш айларда комсомол хуралы чүгө 3 болган, мында комсомолчулар безин 43 кизи бар. Хана солуну үнөместен, Кижизиндег ажылынын кошкандан аныяктар ортузунда калык өвөс чуурааларга секретары эш Шкина боду безин холбажып турган.

Бо бүгү четпестер комсомол хооромкунун удурутпагынын кошкандык херечилеп турар. Сөөлүг үш айларда аныяктарын кемчелерин школарындын 25 кизи үнүп чоруткан. Бот-тывынгыр уран чуу бөлүмүнеринин удуруткучуларынын семинарын ВЛКСМ хооромку мынчага организаастап чалаан. Школарда пионер ажылында база улуз четпестер бар.

Партия аге организациаларынын комсомолга удурутпагынын амгы негелдегиде денелениге бедилер керек. Аныяк өскөнниң ортузунга политикти-кижизиндег, культурамсалыг ажылы экижидер чутула. Хоорайнын комсомолчулары болгаш аныяктары СЭКП-нин ХХП съездинде алдар кылдыр тодаргай хулааскелерин алган ажылдап турар.

Аныяктарын күжү-биле 100 чарыткыч саналдарын ажылгала шилчидер; 100 муң литр безини камнап адыр; 1500 тонна демир-кескидинни чымылдырып дукаар; терер хоорайнын чагайжылдыгына 10 муң мыштарын, 15 муң чалай мыштарын тарып өстүрер. Ол чин өвөс сорулга. Ону чедишижкени боттандырына организаация ажылы негетинер. Партиянын удурутпагына даангаш, хоорайнын комсомол комитети, бүгү аныяктар алган хулааскелерин алдарыг күүселдип шыдаар.

В. ТОНА,
СЭКП хооромкунун инструктору.

Бистин бригаданың ажыл-ижи

СЭКП-нин ХХП съездинин чымылдыр дугайында мындагы болгаш СЭКП ТК-нын январь Пленумунун шийтпирлери бистин тузугулар бригаданын ажыл-ишчилери база сорук кирген. Чеди чылдын үшкү чымыла колхозтун тузуу-суурулга херээнге чуу кылдыр ужураутул, оңу кажан, канчаар күтүсидир дээрин тузугулар дугуржуу шийтпирлеп алган бис.

Бо чылдын тузугуларынга херет-беттер 1900 кубометр ышты РСФСР-нин чер-чер Советтеринин сөгулдаларынын хуунга уткуштур кезип белеткерины хулааскеш, оң күтүсидер даш ажылдаанынчысты түнөөлинде, февраль 28-ке чедир 1900 кубометр ышты бурун кескен болгаш оон иштинден 1400 кубометри тузуг шалдырып өрткөн. Оон-биле чергелештир колхозтун сөс чыл школарын чар өрөтлөп чымыла өрттүрүр ыжынын белеткенин чорутуп турар, ам 700 кубометр ышты тайгада белеткен.

Тузугуларын бригаданын 56 колхозчулар 5 эвено болуп, бөлүк-бөлүк айлы-биле ажылдап турар бис. Тус-тус эвенолар планнын. Оларнын аразына чарышты организаастаан бис. Тузуг материалдарын белеткенин талам-биле чарыштын мурнакчымы — Шуурмактын Сайлап-Хемте эш Илчипкага баштаган эвено 850 кубометр ышты кестеп болгаш 750 кубометри тузуг шалдырып өрттүп чедирген. Оң

улазында Хараалыг-Хемте эш Ланды бааштан эвенолун тузугулары чоруп турар. Тус-тус ыш кезикчилеринде күнде ажыл нормазын 120—130 хуу күтүсидер, доктаамал эки ажылдап турар тузугулар эвенол эвөс. Чижээ, Сайа-оол, Ажыл-оол (Шуурмак), Олоской, Кочил-оол (Хараалыг-Хемте), Чалчык-оол, Маалыр-оол (Төрөттиг-Хемте). Эш Монгалынге баштаган өрттүрүр ыш белеткери эвено база багай эвөс ажылдап турар.

Бо чылын планга көдүнтүгөн 25 чуртала бажынарнын 20-ин малчыларга тузар бис. Оон ангыла мал фермаларына, бригадалар тыптеринге 4 кызыл булуңуларын, ыча санын чууар бажынарнын. Сайлап-Хемте хлеб бажынар черни кылдып, ажылгала кирер хулааскелеге бис. Тузуг ажылында бо чар чутула сорулга болза, малчылар дугайында база бир чутула салгы салымшык болур. Эң көл негелде болза, ол тузугулар эки тынарлыг кылырмын. Мал кажаларынын болгаш суулар чагайжылдыгынын талам-биле биче эвөс ажылдарын бо чылдын кылыр бис. Ол бүгүнү СЭКП-нин ХХП съездинде тузугулар бистерин күш-ажылчы бедилер кылдыр кылып дооскан турар даш бүгү-ле күштеривисти талдуу, ажылдап турар бис.

Д. ТЫРТЫЙ-ООЛ,
Тес-Хем районун Ленин атыг колхозунун тузуг бригаданын бригадари.

КОЛХОЗЧУ ХОЙЖУЛАРДА

Эрайн районун «Коммунизмче орук» колхозунун малчынары СЭКП-нин ХХП съездинде чедишижкениг ужурамыр даш улуз күженишиң-биле ажылдап туралар. Колхозтун девискеринде хар улуз болза-да, оларны таарыштыр ажылап, трактор, айт, төвө-биле далбайлаашкыны чорутуп турары-биле мады менди кыш ажырып, чаш тылу бурун камгалап ап туралар.

Хойжулар съезиде уткуштур тодаргай хулааскелерин ап, боттарынын аразында социалист чарышты калбартыкан. Чижээ, С. Сагаач төрүр 100 хой бурдузун 120 хураганын, хой санында 2,5 кг дукту алдырн, 10 тонна сигени боду белеткериң хулааскеш. К. Нанчит база 100 хойдан-на 120 хураганын, хой бурдузун 2,3 кг дукту алдырн болгаш 5 тонна сигени белеткериң хулааскеш. Аныяк иртер калдарчымы эш Калининниң 497 иртеринин ам уеде күжү эки. Ир бурдузун 3 кг дукту ап шыдаар мен деп хойжу чутулап турар. Сут-бааран фермазын саржаң хаж кыжычымы И. Севил эркен чылың 60 бетон ишти саржаң бүүдүргөн болза бо чылдын 70 бетон чедир даш ажылдап турар.

Хойжулар сөгулгө сөгулгө эс болур-деш чамык хойларын чыла ийи улаа оодларын арганы ажылаар деп шийттирбөөн. Көч чүвө болза малдын чаш төлү бурун камгалап алары, малдын кымырлар чоруп болдулары болур. Чыгы уеде хойжу чутулазын 2 — 3 улаа чорудар болгаш семиртлени эки организаастап талам-биле кемчелерин амдыгаштан планнап кылырмы хойжулар савадалп турар.

Т. БЕГИ.

Кабининге олуруксаар мен

— Чолаачылар аразыга шилчидер тукучашты артырышпаан, аныяк чолаачы Монгуш Хурабайнын колхоз баштар чери өрткитип чүтүлдү-биле шаанал тур! — деп, колхоз даргазы А. Т. Шаалы чарларда, адыш чарашкыны чыгылашып үнгөн. Президиум столунун чанына ары хуретти долдураң. Шоваа парактарым, чолаак дурт-сыныг болжаок, тырыгы мөгеси мээр мага-боттут, шеверги кеттиген аныяк оол чедиң келеш шааналын хулаас алды.

Бо аныяк оолдун дугайында чүге мында чагай алдар чоруп турары? Ол көчүг аныяк болза-даа оон эркен оруу амдыраачы. Үш оңл мурунула Кызылга чолаачылар курузун дооскан, «үшкү класстың чолаачымы» — деп атты алган, оң сөс харлыг оол төрөн колхозунга эс келген. Колхоз анаа «ГАЗ-51»

деп чүк машиназын хулаасип берген.

Аныяк оолдун күш-ажылчы базыны ыччаар өгөлөөн. Үннер, айлар эркен тудум, оон төлөптүг чылдык көстүп келген... 1960 чылда колхозтун чолаачыларынын аразында шилчип чорупу кымыл тукучашты ол чаалап алган. Шилчигени эвенолериң, Кара-Сугуларын калдыр-берге калтырында оон машиназы четпез черлер ховар.

Ам бо хүнерде аныяк чолаачы машина-биле ыраккы малчынарынын кемшталарына сиген, дус даш өсө-лаа чүтүлдериң чедиңип турар. Оон-биле ол чеди чыл планын күтүсидерге бодунуң үлүгү кирибишпаан, өскелерге тускай өртемни шамчылып турар. Бо чызын онгу классты доосар Куулар Бодур-оолду машинаны башкарып, оон нарын

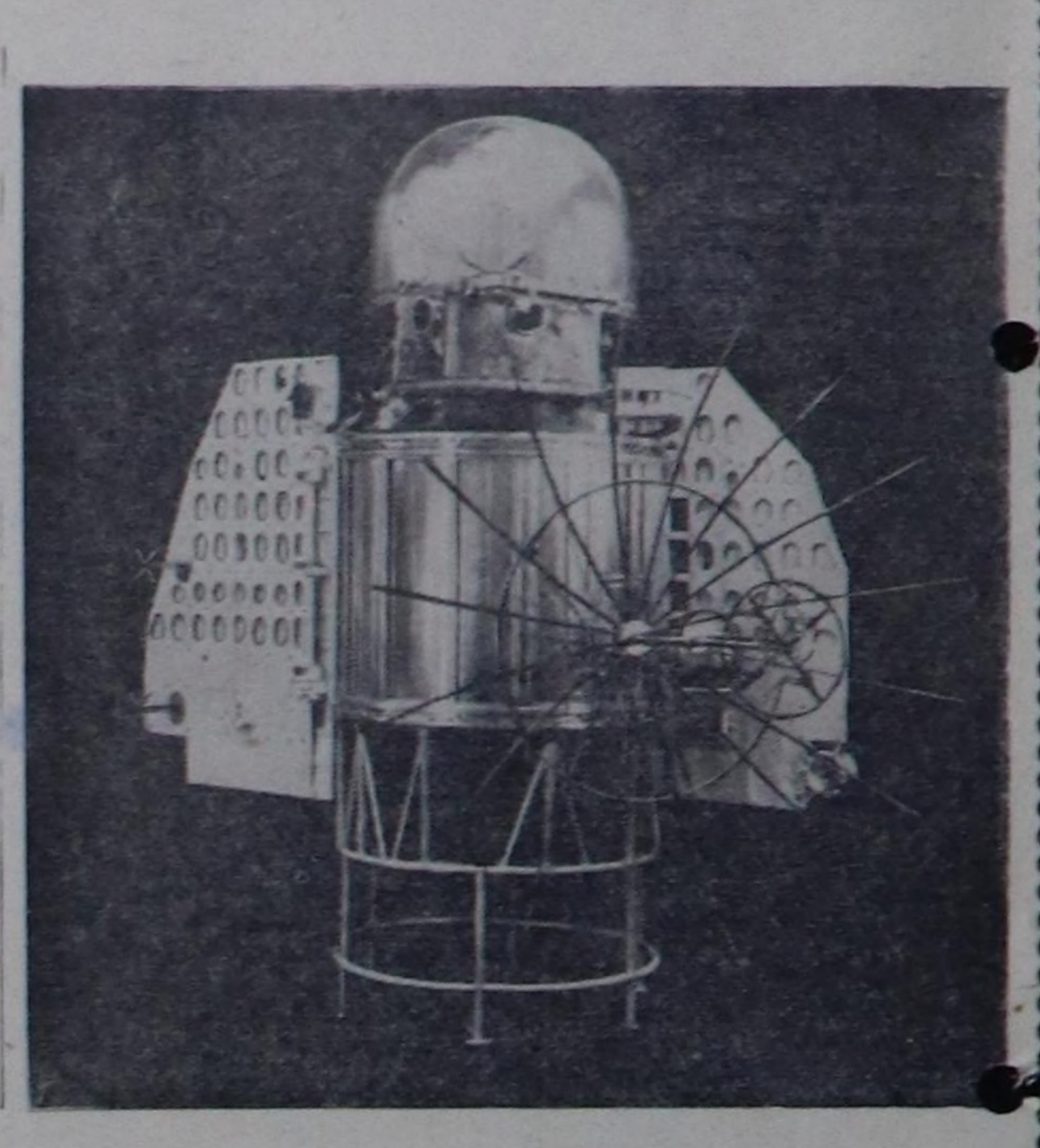

1961 чылдын февраль 12-ле Совет Эвилелинге планеталар аразына ужутар автомат башкарылгалыг станцияны Венера салдыс-сөс салып үндүрерин бир-ле дугаарында боттандырган.

Планеталар аразына ужутар автоматтыг станцияда ССРЭ-нин Курене сүлде-демдээр чурбан вымпел бар. Вымпел Черниң модели кевирлиг. Оон даштыг талам-биле дилетерин кевирин чурбан. ССРЭ-нин Курене сүлде-демдээр чурбан турсакаалдык медалы вымпелдин иштинде. Медалыны өске таламның ортузунда Меркурий, Венера, Чер болгаш Марстың оруктары-биле хун системазын планнап чурбан, а кымында «Совет Социалист Республикаларың Эвилели—1961» деп бижимел бар.

Вымпелди тускай камгалап херекселдин иштинде салган, оон кымында далаарбас кандан кылган беш булуңуң кезектери кылган болгаш ССРЭ-нин Курене сүлде-демдээр база «Чер—Венера 1961» деп бижимел бар.

Чуруктары: үстүлө—Вымпелде тургускан турсакаалдык медалынын арын талазы (созагай галлазында). Вымпел беш булуңуң кезектер болгаш турсакаалдык медалынын арын талазы. Алазында чурукта салдыс аразынын автоматтыг станциясы. СЭТА-ның фотохроникасы.

Оларнын дузазы улуз

Чоокта чаа Хөндөлөн чеди чыл школазында болган ала-неиниң, ниити хурамында дыма хой ала-недер чылды келгеш, башкылар-биле кады төрөдер комитетинин ажылынын өткүдү чуураалашкың. Төрөдер комитети башкылар-биле сирый хамылажып турган, элден ажылдарын кылган. Илчиги ала-недерин киржилгезин ачызында өрөңсө чөгүрү школа намызлар өрөңсө дилгеле бурун хаара туттуган. Ала-недерин киржилгези-биле 70

кижи чеменир чаа столовазын, ажылгала кирген. Магын Десни-жек, Манла, Ланчыг, Дарыя Дугуй-Ламы ышкан ала-недер сөстөлгө ажылдап оңа илчегейлг ажылдаанар. «Барык» совхозтун Хөндөлөн салбырында уругуларын эки өрөңсө алыр даш, бугу кемчелерин ап, школа-биле уругуң харылажып, огулун азы уруунун илчегей, өрөңсө херекселни эки хандырып турар К. Кенден, С. Сугур-оол, Ланчык, Муңзук Ирбаа ышкан ала-недер бар. Оларнын уругулары чүгө 4—5 демдектерлг өөренип, школарын, ала-незиниң чоргаарлары болуп турары өөрөңсүт.

Өөрөңсөлгөн шымары ийги улдузда 84 хуу кылдыр өскөн. Тус-тус өрөңсөдө багай демдектерлг өрөңсө чедишижкени дооскан, төрөн колхозуну машиназын муңчакан хай турар.

Колхозтун аныяктары оон дугайында мынчаар ыраажып турары таварылаа эвөс:

Хостуг чуртум шимелдиз Хууг кызыл шенне чечө. Болхозузу чолаачымы Комсомолчу Хурабайны Калбак чуртум чекетерин Карам эшке тузуксаар мен. Кадражан Хурабайны Кабининге оруксаар мен...

Мрыга ыччаар киреринге ол черле төлөптүг.

Өвүр район, М. ДОРЖУ,
«Коммунизмче орук» колхоз.

Чоокта чаа Хөндөлөн чеди чыл школазында болган ала-неиниң, ниити хурамында дыма хой ала-недер чылды келгеш, башкылар-биле кады төрөдер комитетинин ажылынын өткүдү чуураалашкың. Төрөдер комитети башкылар-биле сирый хамылажып турган, элден ажылдарын кылган. Илчиги ала-недерин киржилгезин ачызында өрөңсө чөгүрү школа намызлар өрөңсө дилгеле бурун хаара туттуган. Ала-недерин киржилгези-биле 70

кижи чеменир чаа столовазын, ажылгала кирген. Магын Десни-жек, Манла, Ланчыг, Дарыя Дугуй-Ламы ышкан ала-недер сөстөлгө ажылдап оңа илчегейлг ажылдаанар. «Барык» совхозтун Хөндөлөн салбырында уругуларын эки өрөңсө алыр даш, бугу кемчелерин ап, школа-биле уругуң харылажып, огулун азы уруунун илчегей, өрөңсө херекселни эки хандырып турар К. Кенден, С. Сугур-оол, Ланчык, Муңзук Ирбаа ышкан ала-недер бар. Оларнын уругулары чүгө 4—5 демдектерлг өөренип, школарын, ала-незиниң чоргаарлары болуп турары өөрөңсүт.

Өөрөңсөлгөн шымары ийги улдузда 84 хуу кылдыр өскөн. Тус-тус өрөңсөдө багай демдектерлг өрөңсө чедишижкени дооскан, төрөн колхозуну машиназын муңчакан хай турар.

Колхозтун аныяктары оон дугайында мынчаар ыраажып турары таварылаа эвөс:

Хостуг чуртум шимелдиз Хууг кызыл шенне чечө. Болхозузу чолаачымы Комсомолчу Хурабайны Калбак чуртум чекетерин Карам эшке тузуксаар мен. Кадражан Хурабайны Кабининге оруксаар мен...

Мрыга ыччаар киреринге ол черле төлөптүг.

Өвүр район, М. ДОРЖУ,
«Коммунизмче орук» колхоз.

Уругуларын школага өөрөңсөдө аныяк-бугу аргаар-биле ойлталп турар үстүндө алы үнгөн ала-недерге Аксы-Барык көдө Советтин талам-биле чөгүрү көргүсөйүн турар.

А. ДОПЧАА,
Барыин-Хемчик районун Хөндөлөн чеди чыл школазын башкысы.

Хөгжүм-шии театрынын 25 чыл онга уткуштур ШИИЧИЛЕРНИҢ САЛЫШКЫНЫ

Тыва шии чогаалы болгаш театр уран чулу чүгө революция соонда тыптыр аралыг болган. Баштайгы шийлерин 1925 чылдан эгелен Кызылга үндүрүп эгелден. Оларын мынчаларга бот-тывынгыр уран-чуу бөлүмүнүң киржилчилери — шериглер болгаш студенттер орус эштериниң шии үндүрүр талам-биле дуржулганын үнелештир, тургузуп турганар. Амгы шийлерин бир кижилчирген, улуз уеде хөгжүм-шии театрынын артисти В. Кок-оолдун сактымышкыныдан аларга, баштайгы тыва шийлерин бедил бижимел чогаал чокка, көчүгү бөдүүн арга-биле көргүзүп турган.

1930 чылда национал бижикти чогаалдып тургускан соонда, мынча бижик эгелен чораян тыва авторларын шудук болгаш проза чогаалдары-биле чергелештир, бири чогаалчы шийлери база көстүп эгелөөн. Чаа тыптыг, төрүттүңүп кез чыткан шии чогаалынын утка-болдым ол уедеги тыва литератарынын ниити идеялг утканымышкыны-биле дүгүп турган. Шийчилер феодалдыг эу-чургаанын харамып сыйгаастаарын, лама, хамнарнын меге, хуурам чоруну кочуларын, араг чонун иштикинниң болгаш дашкынын даламнарнын далдалынан хостан революциянын алдарыларын, чаа амдыралдын аскежетиңин илеретерин өрөңсөдөп турганар. Бүгү авторларын чоктаганы «Хуан хойбулу», В. Кок-оолдун «Экин хун», М. Мунзукту «Кургулдийн уе алыты ышкан» деп шийлеринде феодалдыг улуз

идея илереп турар, а Сарыг-оол биле Хойлакааның бижээни «Кижилгич чөм» деп шийде ламаларны кочулап турар. С. Токанын «Херээже» деп шийин бактып багын көрүп чорала тыва херээжен араатарын хосталарына Октябрь шийтирлеп удуру-дузанын илеретип көргүзүп турган.

Шии чогаалында тыва авторлар чүгө шаандалы амдыралды көргүзүп турган эвөс, а харын чаа үениң амдыралдында чутула болушкунуңуң көрүнүктелдеринче база биче эвөс кичээлгеин салып турганар. Мындг шийлерде С. Токанын «Үр даргамын үш чыл болду», «Улуу-Кара, Семис-Кара», В. Кок-оолдун «Чутту утаалынар» «Чалым-Хая», С. Сарыг-оолдун «Үнденин калдарын бижылгаалынар», С. Пөрбөнүн «Орууус шак мылды» даш ышкан бодуну үенине чонун ортузунга калбарып, делгезер шийлерин хамарыштырып болур.

Уең чылдарын сөндүрөдөр аныяк тыва шии чогаалы реалистг (шыны-биле көргүдөр) орукче кирип, элден көскү бурунчал базамын кылган. Ол чорукта 1937 чылда Тывага база калба-биле делгезер эрттирген Пушкин хүнери уруу салдарың мөңгөңдөн бээр 100 чыл оон демгелдөөн-биле чергелештир тыва авторлар орус класиктиг чогаалчыларын дуржулганын хамылаштырып өөрениргени кичээлгеин улам-на чидегелдиргенер. Оон уламында Тыва Арат Республиказынын үенинде тыва шии чогаалынын эң-не бышкан ий чогаалдары «Кок-оолдун «Хайыран бот», Токанын «Үр даргамын үш чыл болду» (сөндүдө «Төңгүр-оол» деп алаан) деп шийлери бижиттинген. Бо шийлер амга чедир кижизиндикчи болгаш чутула ужур-дузалын чидирбей, чонуну сонургаалын хайныктырып, уран-мерген даштыг чоруну улам-чыгышпаанар.

В. Кок-оолдун «Хайыран бот» деп шийинде революция мурунундагы Тывага херээженеринг эргешөө чок, эң-не берге байдалга чоранын реалистг эу-биле чүрүп көргүсөн. Шийнин уран-мерген шийнарын оңагыламып турар чутулу болза, маалырларын аажы-чапын, сеткил-болаларын кижини бүүдүрүп деп кээр кылдыр шии илереткенниң, амдыралдын бир-мөүзөс болушкунуңуң дөмөк болгаш ханы көргүсөңдөн, тургузуп болуңу, тола кылганында болгаш болушкунуңуң ургулду дүңгүмүшкынынг бодурунунда болду-тур.

С. Токанын «Төңгүр-оол» деп ший-ди революстг серемтөөдө дүңгүмүш дугайында чутула политиктиг айтырыгын чидегелдир тургускан. Чаа, революстг тургузунуңуң узуңулар даш кем-буруулуң семезиниң-неринден салдымына илгеттерге, чоктагы чаа-ла даралык феодалга бүүдүрөөш, улуз алдагыла таварышкан Төңгүр-оолду өвүр-хөвирин чоргалчы амдыралдын шийинде хамытпайн, шолуңун уран-чечер аргаларын ажылдап турар көргүсөн. Оон-биле кады автор шийинге кижини чызын шии эдер, кижиге бүүдүрү дугайында бөгүңге чедир бөлүңүн ужур-дузалың бичиң-даа чидирбеген чутула айтырыгын көдүрүп турар.

«Хайыран бот» болгаш «Төңгүр-оол» деп шийлер театрынын сценария хой катал үнүп келгенинин түнөөлинде дыка экижиз. Мынчаган профессионалдык театр бөлүгүн тургусканы болза, тыва шии чогаалынын хөгжүрүңгө улуз илгерин берген болгаш берип-лаа турар. 1935 чылда бири тыва театр сургузулун организаастап, а оон соонда 1940 чылда студияны тургускандан бээр бөгүңге чедир Тыванын хөгжүм-шии театры хой-хый шийлерин белеттеп, автористерин уран-мергелешин хажык чокка бедилп турган, араг массаларын театр уран чулуңуңе хандыкшып, оларын культурут негелдериң бедилер талам-биле улуз ажылы чоруткан. Ол чорук тыва чогаалчылар боттарынын шийнарын идеялг болгаш уран-чечер денелени бедилеринге база бир дашты ийг болду турар.

1944 чылда Совет Эвилелинин акы-дуңгалышкы улуустарынын найыралдыг өг-бүлөңгө Тыванын киргениңден бээр тыва улустун мурунунга чаа төңгүдүг орук ажыл-чарыгың, Совет Тывага социал-экономиктиг үндениң чартылгалар болула-да, оон-биле чергелештир чонун утаар-болдының нарын өскерлиң-киңнер болган.

Тыва чогаалчылар боттарынын шии чогаалдарына

Румынияда соңгулдалар

БУХАРЕСТ. (СЭТА). Румын Улус Республикасынын хоорайларына болгаш суурларынга март 5-те улусчу эрге-чагырганын дээди болгаш чер-чер органына—Национал улуг хуралга болгаш улус советтеринге соңгулдалар аажок улуг көдүрүлүшкүн болгаш ийкейли чорук-биле өткөн.

Ажылчынар, тараачынар, интеллигенция, студенттер, шериг албанылар, керээженер, эр кижилер, аныктар болгаш улуг наамдыгы улус демократиясынын фронтунун кандидаттары дээр батыламышан, боттарынын соңгуур өзгөзүн ийкейлиг ажыгал турар дээр дугайында диннамыглар чурттуу бугу булуң-нарында улус демократиясынын фронтунун Төп чөбүзүндө кээр турар.

Республиканын ажылчы чоннары ол хүнге күш-ажылчы чаа-чаа чедишкенир-биле ужуражып, бугурууге онаалгаларын долдуру болгаш ажыра кууседиш турар. Хуеодоарын металлургия заводунда Социалист Күш-ажылдын Маалдыры Штефан Трипшияни шуткучулар бригадалы пландан ажыра 100 тонна канын дүң ээледирер, эзелчегден шуут-ла бадылаары-биле чедиш келген.

Эртенгиини 9 шакта Добруж облуска бугу соңгуучуларынын 45 хуузу, Баям, Брашов облустарга, Марамуреш автономия облуска—33—34 хуузу бадылаан. Бухарест, Арджем, Кришан болгаш өскө-лаа облустарга 18 шак турда соңгуучуларынын 96—98 хуузу бадылапкан турган.

Соңгулдалар румын улустун улуг байырлары болган. Бугу хүнүн дургузуна шөлдерге болгаш кудумчуларга, соңгула участктарына хөгжүм, ырлар диннамып, бот-тыныгыр уран чүдүдүч коллективтери оюн көргүзүп турган.

Олар патриоттарнын талазынче кирген

ХАНОЙ. (СЭТА). Мунуу Вьетнамдын шериянын Коунуу мөжүд турар солдаттары болгаш офицерлери мунуу Вьетнамдын хосталганын эрге-демеделди национал фронтунун деткир деп шийтирилээр. Алар революцияны хүдүш алган, национал фронтунун программасын тутандырар—Нго Динь Дьемин дүрүр дээр боттарынын чыгыш фронттары-биле кады демисе-ирини мыла хүдүзгөн турар.

Вьетнамдын информация агенттигинин демделген турары болза, Мунуу Вьетнамдын демисе-ирини Нго Динь Дьемин диктаторуу эу-чурумунга удуралышынын ший-чешкини калдарып турар. Ол ший-чешкине мунуу вьетнам шериянын шериг албанылары база кир-жиш турар. Чижээ, Лонг-Ксонг болгаш Шау-Док мөжүдүрү ийи бөлүк солдатта патриоттарнын талазын-че кирген.

Америк чепсек дузалап шыдаван

ХАНОЙ. (СЭТА). Өлүрткен болгаш дүлдүттүгү 500 кижилер, 100 ажы турттуганнар, өртөндү-турган танкылар, чүк машиналар, куяк машиналар, ацдара атты-иш үш самолёт болгаш урелген ийи самолёт—Кушиналар шынаазы-лаш Сиег—Куяк мөжүдүрү эже-ип алыр дээр үймөкчүлеринын алган оралдыжышынын четче өсө түнелин шыдыр-дыр.

Фудунун чөөн талазында 10 кило-метр чеге доктадыпкан. Ук коло-ниа Кушиналар шынаазына Су-фунгуну эжелеп аларын ийи дургу-зуна чедишкени чок оралдыжып келген. Тулушкунунарына чоруу-ла-гында хоорай чоогуна үймөкчи-лер 100 кижизин өлүртүп, 60 ки-жизин бадылап, 3 куяк машина-зын, танкынын, «Т-6» хевирин ийи самолётун шыныган когаран.

Вьетнан-Луан-Прабан — Куш-и-лар шынаазында оруктарга Сала-у-кун дээр камгала чери эжелеп алган, үймөкчилер соңгу чүкче Сиег-Неа мөжүдүрү бурундараларына ладары тургузуп алары-биле Куш-и-лар шынаазы болгаш Сиег-у-кун мөжүдүрү хон кашу иштинде-ди эгиди аларын кордап турган-нар. Олар америк бугуруугенин а-жы чепсек-биле чепсегенде 20 ба-дылоону ол районга мөңгөзгөн тур-ди. Ол чепсектин иштинде таякы-лар, самолёттар болгаш аар артилле-рия база бар болган.

Мон-биле кады эвилеп шериглер Вьетнан болгаш Луан-Прабан рай-онда боттарынын хеделишкенирин ийдепкейлип, хей-хей оруктары болгаш көвүргүлери үзе кирген. Ол тулушкунунарынын үезинде ча-зак шериглери болгаш Патет-Лао-нуц отрядлары үймөкчилерини 180 ажы солдаттарын болгаш офице-рлерин өлүргөн, 100 ажы кижизин тууду алган. 7 чүк машиналарын узуктап болгаш Вьетнанын чоо-гуна ийи камгала черлерин үрө-лө-дө-дү.

Ол күштерин чамдык кезин № 7 урдуп Кушиналар шынаазыне а-вар халдашыны чорудар, а же кезе Сиег-Куякче халдаш-и-нын кылыр болгаш турган. Ча-зак шериглери бири колонияны Сала-

Мон-биле кады эвилеп шериглер Вьетнан болгаш Луан-Прабан рай-онда боттарынын хеделишкенирин ийдепкейлип, хей-хей оруктары болгаш көвүргүлери үзе кирген. Ол тулушкунунарынын үезинде ча-зак шериглери болгаш Патет-Лао-нуц отрядлары үймөкчилерини 180 ажы солдаттарын болгаш офице-рлерин өлүргөн, 100 ажы кижизин тууду алган. 7 чүк машиналарын узуктап болгаш Вьетнанын чоо-гуна ийи камгала черлерин үрө-лө-дө-дү.

Мээн өөрүп четтиришкеним

Чеди чыла улусты өг-бүдөп иштинден үш уруум-биле кады бо-дун өкпе аарымдан аарып келди-вис. Баштайгы үеде ук аарымдын айымдыг байдалын чеди билейин, эмнелеге барбайн турдуус. Ичачп тууруста ол аарыг бергенде на-рымылаш, он бисти эмчеге барып шийчипли эмнедир кылдыр алба-дык чүве.

Чадаана эмнелегенин өкпе аарымнын талазы-биле эмчеге Ма-нефа Яковлевнага уругларым-биле кады шийчип челе бээримге ол бисти кажандан эгелеп аараны-мысты, бисти амыдырал-туртталга-мыстын байдалын соңуургалдым-биле айтырып, бугу тала-биле ший-чиглени кылган. Уруум Монгуш Де-житма өкпе аарымдан эгелеп аарып чорда эмчи баш уур эмнөш-кини чоруткан, ону шуут кадык кылдыр сөгиткен.

А мээн аарым элзөн ханы араан болган. Марьасова Манефа Яковлевна сагыш салып мени эм-неп, Балгазын саваторийиче ийи уда эмнедип чорутканын түнө-линде, кадыкшылым дыка өкжи-п турар. Уруум Монгуш Сыдымын ол эмчи база сөгиткен. 11 харыг уруум Монгуш Депутатынын кады-кымын сөгиткен.

Шылы кошмак, ону бо чылын Чыр-гакыда кадыкшылга шкөлазынче чоруткан, он кадыкшылым база өк-жи-п турар.

Манефа Яковлевна чүтле эмнелеге-ге кээп эмнедип турар кижилерге сагыш салып турар эвес, харын аарыг кижилер бажынарында кан-дыг чурттап-амыдырап турарынче ийчештей салып, оларын-биле үр-гүлчү харылажып, керек болза эм-неде черинче келтирер, рентгенге шийчип, аарыг киж боудн канчаар ап чорурун, өг-бүдөзүнге, бажын чоогунун демисе-иринге санитария-нын бугу-ле чурумнарын сагырын сүмөлөп турар. Бо дугайын мээн чя-жэмни айтырга-ла четчир.

Кижилерин кадык чагай чорут-деш мога-шыла чок демисети Ма-нефа Яковлевна Марьасовага сет-килинин ханызындан улуг өөрүп четтиргенини, он эртемнин, чым-чак сеткилинин ачымында кадык чагай болу берген эш-өөрүмүн мунундан илередиш тур мен.

М. ДОЛГАРМАА,
Чадаана хоорайда хей уругларым ие.

Чакы өртөн.

Фототюд А. Айриин.

Олар дээш сагыш салышкын

Бистин облуска карак чок улус-тун ийитилели тургустунгандан бээр бир чыл чедиш турар. Бо ийитилелин тургустунганы бол-за, облуска бири болгаш ийи группанын карак чок ийитиле-ринге бугу таламы хайгааралын улам-ла өкжиткен. Ол шыкша, үр үеде карак аарымдан аарып, кадылап чорууларын чер-чер-лерге тып илередиш, оларга эмчи дузаламчыны болгаш өскө-лаа хайгаараларын тургузарына улуг ажыкты болуп турар.

Карак чок улусту илередиш, ийитилелин кижигунеге кий-рип алар ажылды районерге организастап чоруткан. Ийитилели тургустунгандан бээр он өк-кежигунегинде эрги акша-биле 16 муң рубльдин дузаламчыны көр-гүскөн. 4 кижиге саваторийиче эм-недир-биле халас пүткөзүн бер-ген база чамдык кижигунегин бажын-балгал-биле хандыларына дузалажып, бажынарына радио кирип берген.

Барын-Хемчик, Чөөн-Хемчик, Тадын, Каа-Хем районерда болгаш Кызыл хоорайда ол ий-итилелин эге организасталары тургустунган. Кижигунегин кий-рип ал, оларын амыдырал-чур-талганы дээр үргүлчүлү сагыш салып талазы-биле Каа-Хем рай-онун карак чок эге организаста-нызы (даргазы С. Зверев) эки амьдал келген. Ол эге органи-зация карак чок ийитилелин ортузунга культура-массалыг амьдал чорудуп, оларга Совет Эвилелин ишти болгаш даш-тык политиканын дугайында, бугу делегей байдалын дуга-йында тамдыгаларын организастап турар. Кызыл хоорайнын эге организастанын бюро кижигунеге эш В. Матюшенко үш келек черге карак чоктарын эге организаста-ны организастап тургузуп, амь-даларынын арга-дуржулганын оларга айтты берген.

Карак чок улуска болуп-чогур таарымдык байдаларын тургу-ла-п берген.

эүп берип, оларын ажылга со-нуургалын улгаттырап тургаш, оларын хей-нигиини амьдал-ле-рзеге ийкейлиг кижиртирер амьдал эге организасталар организастап чоруулар ужуруг. Бистин чуртувуста карак чок чон-гун тургузукчу, чөбүдүкчү амь-жал-ижиге кайтамчыктыг үле-гер-чижети көргүзүп турар Фак-талар бар. Чижээ, Рязань обла-стын Михайловск районда карак чок ийитилели эш Петр Семёнович Поухов 1959 чылда 300 хаванын азырап турган, 25 тонна эйтин курунуге дужаар улуг хүдээлени алган, ону пландан ажыра куусет-кен. Ол, курунуге 27 тонна хаван эйдин дужаар, 2016 күш-хүнүн амьдал алган. Бо шыкша өөрүч-тү чижектери хейнү чугалал болуп. Олар чүве көрүп шылаас, амьдаларына таарыма чок-лаз болза, боттарынын кан дег бижиг тура-соруу-биле, Төрзөн чуртунга бердинген ийитилелин-биле амь-жал-ише мичөөр киржиш, алдар-мак-талды чаалап ап турарлар. Ын-дыларын деткир, оларын мак-таар керек.

Облуска тургустунган карак чоктарын эге организасталары бодунун амьдал чорууда чон-биле сырый харылажып, олар-нын күжүнге дайнып тургаш чо-руудар чүтүлө. Оларын өөрени-ринге, дүштөрүнө, амьдал-арына таарымчалыг бугу-ле бай-далын тургузуп, кызыл-булуңу-рун, клубтарын оларга амьдал бээр хүдээлелиг. Карак чок бичи-уругларын амьдалырап талазы-биле амьдал аарып болгаш хары-салгалыг. Ынчангаш оларга ойнал-хөгжөөрүнүн спорт шал-дерин, ойнар өрзөлдерин кылып берип, хөгжүм керекселдери-биле хандылар керек. Улуг, биче карак чоктар бистин улустун чагай са-гыш салышкыныга хүрээлеткен турар ужуруг.

Тыва облуска карак чоктар ийитилелин улуг бухталтери.

СОФИЯ. (СЭТА). Болгариянын парашютчулары, спортчу алдарлыг мастерлери Кирил Воденичаров, Ангел Дойск болгаш спорт мастери Георгий Гыдбов олар 1960 чылдын сентябрь 29-та Михайловград хоорайнын чыныга парашюттан дүңе халааннар. Олар дүжүп келее чоттур демдектен чүтле 4,2 метр хажымынга дүшкөн. Ол түнөлдү делегей рекорду кылдыр бадылаан дугайында Делегейин умар-чүчү федерациянын чагазын Болгариянын Топ аарокулары алган.

БУТ БӨМБҮҮ

АКРА. (СЭТА). Галамын «Бла-стар» деп командазы бо чылдын июнь айда Совет Эвилелинге барып ойнар—деп Галамын Топ спорт организасталызы чардаан.

Галамын бут бөмбүкчүлери Евро-паже бир-де дугаар көзү ол. Гала-мын бут бөмбүкчү командазы Мос-кванын «Динамо» командазынын бут бөмбүкчүлеринын 1959 чылда АКРАга алдап чораваныга харым кылдыр ССРЭ-ге келир.

Африканын спортчулары июнь 2-де Москванын динамочулары-биле ойнар. Оон соонда: Ленинградка — июнь 5-те, Ташкентке—июнь 8-те, Алма-Атага—июнь 12-де ойнаарлар.

РИМ. (СЭТА). Римин «Рома» ко-мандазы Кельн хоорайнын (ФРГ) командазын 4:1 сага уткаш, садыг ярмарказы организастап турар Евро-па хоорайларын Кубогу дээр мар-галдынын чартык шугудеинге ой-наар болган.

ЛОНДОН. (СЭТА). Англиянын Миддлсборо хоорайга Шотландия-

нын болгаш Англиянын чыныгы ко-мандаларын ужуражышыны болган. Бо болза оларын аразында 23-ку ужуражышкын болуп, Шот-ландиянын бут бөмбүкчүлери 1:0 (0:0) сага тилзөн. Англиянын чыныгы командазынын халгазынче мичини Денис Лоу кири тепкен. Лоу санын 2 чедиритер аргалып тур-ган, ийичала-ла, 11 метр черден шийиди тевигин кири теп шыдаан.

Хаакчы 141 метрни халаан

БОПН. (СЭТА). Обердорф хоорай-га (Барын Германия) улустар аразы-нын маргалдызына амьдал спортчу Ноже Слябар трамплиндин халктыг 141 метрни халаан, делегейдин чаз рекордун тургустан. Слябар 1951 чылда ол-ла трамплин-ге финн хаакчы Тауно Луунорун 139 метрни халаан рекордун чаарт-кан болган.

Маргалда эгелээр мунунда трам-плинге чамдык чаартыгыны кылган турган. Оон уламында маргалды-нын бири хүнүне үш спортчу хаак-чылар 136 метрни халааннар.

Трамплиндин халктыг халымы-рын эш баштайгы делегей рекордун турган Хаамствейт (Норвегия) 1879 чылда тургустан. Оон көргүзү 23

м. турган. Рето Бадрутт (Швейцария) 1928 чылда 75 метрни халаан. Оон соонда Югославиянын Пласти-ца хоорайда трамплинге элзөн каш рекордтар тургустунган: 1934 чыл-да Биггер Рууд (Норвегия) 92 метри-ни, 1936 чылда Зепп Брэдль (Ав-стрия) 100 метри, а ийи чыл өрт-кенде ол-ла Зепп 107 метри хала-ан. 1948 чылда Фриц Чаннен (Швейцария) Пластицанын трампли-нге 120 метри халаан. Оон өрү чедишкенирин Обере-дорфун трамплинге тургустан: 1950 чылда Фриц Ганшгитц (Швей-цария) 124 метри, ол-ла чылым швед Дани Нетцель 135 метри болгаш 1951 чылда Финн Лууро 139 метри халаан.

Обласка АГААР-ВОЙДУСТУН байдалы

Бөгүн обласка шокар булуттар-дыг, хар чабас хүн болуп. Хаттыг кужу кошмак. Агаарын температура-сы: дагыл районерга 6—10.

чавис черлерге 12—17 болгаш Кы-зылга 15—17 градус соок болуп. Реданторюн оралкычы Д. О. БУСКИ.

КИНОТЕАТРЛАРГА

«ВЛКСМ-НИН 30 ЧЫЛЫ» (улуг залга): «Граф Монте-Кристо» — II серия — 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30 шактарда. (Биче залга): «Кадээ өмчүн» — 4.30, 6.30, 8.30 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Мультипликация» — 10 шакта; «Бүзүзеттирген шивөө» — 11.15, 1.15 шактарда. «Дөрт орук» — II серия — 5.15, 7.15, 9.15 шактарда. «Хөдээзирин хүн» — 3.15 шакта. «ВОСТОК»: «Дөрт орук» — I серия 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

ОБЛАСТЫҢ КИНОЭКРАННАРЫНГА

Марко МИЛОШ, чехословак журналист. деп кинону көүрөт.

АКЫ-ДУНМА СОЦИАЛИСТИГ ЧУРТТАРДА

ЧЕХОСЛОВАКИЯНЫҢ ҮШКҮ ВЕШ ЧЫЛ ПЛАНЫ

Чехословак Социалистиг Респуб-ликанын амьдалы чоннары чурттуу социализме улам бурунгаар ша-нын шийчешкенин айтып турар бо-гун үшкү беш чыл планынын амь-далтайгы чылынын планын күсө-сө-рүнчө бо чылын киргенер. Бо ший чыл планын кууседира болза со-циалист лагерини күштерин бы-гылаарынын керезеге улуг са-мышкын болуп.

Чехословак Социалистиг Респуб-ликанын үшкү беш чыл планын эконо-миканын аажок улуг өсүшкүнүн өрүп турар, ол өсүшкүнү чүтле со-циалист бугурууге харылажыла-рын хөгжөөрүнүн, социалист чур-тарын амь-дунма кады амьдал-ылажызынын, илангы чехословак-совет бот-болуна дузалажылаанын чымында боттанып болур аргалы болган. Мюнхен дугурулганын уруундагы турган Чехословакиян шыкша улестур талазы-биле сайы-мангай ындай чуртка «орустун үле-ри» таарымча диглел бир үеде урдузла политиктер болгаш эконо-миктер баатыш турганнар. Ол теориялар ам буруну-биле буступ үшкөн. Бир эвес буржуа Чехосла-вияны сайырангай улестурат мур-дагы европа чурттарынын саныга киржиш турган болза, социалист Чехословакияда улестур бугурууге-нин темчээли 1960 чылдын төн-уунде-де дерт катал, он иштинде ланина тулушкуну чеди катал өс-төн. Үшкү беш чылдын төнүчүлө-де республиканын улестур продук-циянын ниити бугурушкуну д-дын мунунда демделди алды катал-шкан турар. Үшкү беш чылдын амьдаларын дургузула национал дурдалга 1960 чылда денгээрге 42 хуузу, а ажылчы чоннарын хууда дегергели 30 хуу улгаткан турар.

Республиканын улус амьдал-ы-нын техниктиг денелди бедилери өш калак амьдал үшкү беш чылда өггөдөр. Чурттуу бугу экономиказы-нын хөгжүдөзүнүн, амьдалы чон-нарнын культурут дегенелин бол-гаш материалдыг чагай чорупу денелерин үндөйин болуп бугуру-генин чепсек-херекселдерин улам кылай колддыр хөгжүдөрчө Чехословак Социалистиг Республика-нын беш чыл планында улуг кичээ-гейин салып турар. Үшкү беш чыл-да Республиканын экономика болгаш культура хөгжүдөзүнүн калбак программазы социалист өскө чур-тар-биле, хамыкты мунунда Совет Эвилелин-биле сырый бел каттыкыл-галыг амьдал амыдыралга боттан-ган турар. Коммунист болгаш амьдалын партияларын төлөөкчилерин Москва Чөвүлөд хуралдын Мелегелдине айткан принциптер харын он-биле боттаныр. «Бүрүн ден эргенин принциптерин, бот-бот-тарына амьдалын болгаш эш-хуу-зуну ууур-деир дузаламчынын удуртулга болдуруш, социалист күрүмелер бугу таламын экономика-тыг, политиктиг болгаш культурут кады амьдалыгазын өкжилиш турарлар, ол чорук социалист чурт бугуруучун-ла, социалист лагерин ниитини-биле-лаа эрге-ажыкта-рына дугуш турар»—деп медел-леле чугаалап турар.

Чижээ, Чөөн Словакияга чаа ме-таллургия комбинаты тургустунган турар, ол комбинат чуртка металл бугуруун 58 хуу улгаттыра ар-ганы бээр. Ол кончут улуг комбинат совет чиг-эт-биле амьдалдар. Совет байлак дуржулганы ол комбинатка улуг хемчээлин-биле амьдалан тур-ар. Чехословак инженерлер совет инженерлер-биле кады «1700» деп таптадыла станынч дөвөйлөдү хохорайда Чөөн-словак металлургия заводтарына чута демини берген турар. Ол станга механиктиг дериг-лерин Украинада Ново-Краматорск заводунун конструкторлары, а элек-трик дериглери, чымылар суугулар-ын болгаш транспорттерини Остра-вада металлургиянын дөвөйлөдү и-

ститудунун специалистери чоттадып турарлар. Конструкторлар бот-бот-тарынын аразында амьдалын дур-жулганын солчуп турарлар: кончут улуг таптадыла станынч тургузар талазы-биле улуг дуржулганы чыны алган Ново-Краматорск заводунга чехословак инженерлер чоран; Ново-Краматорсктин конструкторлары Островада металлургиянын дөвөйлө-дү институтуна чораванар. Совет Эвилелин Чехословакияга эргежөк чур-гула техниктиг документтерин бери-п турар, комбинатты дөвөйлөдү-дүгенин дегем сумени бөзүн органи-застаар. Чехословакия Совет Эвиле-лине дериглери болгаш материал-дарын беришкан. Чехословак рес-публикада бээр рудаларын тывы-жын улгаттыраарыга дузалап турар. Чехословакиянын экономиказын хөгжүдөзүнө Совет Эвилелин биле Чехословакиянын аразында бот-бот-тары барылаан солчуртуу дуга-йында үр хуусалды керээ, улестур-луну специализастаары болгаш коопе-растаары, бугурууге планынчын дүштүрүн таарыштыраы улуг ужу-руулажы болуп турар. Ол чорук бугурууге күтүдери чөлүт амьдаларына, яны-буру про-дукцияларын үндөрин калбартырга болгаш бугуруугенин техниктиг денелени бедилерине дузалап турар. Үр хуусалды дериге үндөрини күтүдери үеде чаа шийгээлип ал-дынган аз совет технология эу-гуура кылдынан станоктарын экс-порттаары Чехословакияга онза чу-гула, ол чорук машина тулушкуну специализастаарыга болгаш улестур-лун ол чугула алдырыга күш-амь-далды бугуруучулунун белик өзүдө-зүн хандыларына дузалап турар.

Чехословакия биле Совет Эвиле-линин аразында кады амьдалы-лажызынын доктаам калбарышкы-нын илерээшкенин болза бараан солчугадынын үргүчү өзүп турар хемчээли болуп. 1945 чылда Чехос-ловакиянын бугу даштык салымы-га Совет Эвилелинин бараанынын улауу 26 хуу, 1957 чылда—34 хуу болуп турган, а мичаарга үшкү беш чылдын төнүчүлөдө ол улуг 40 хуу чедир өскөн турар. Республиканын даштык салдынын темчээли чыл бүрүдө өзүп турар. Чижээ, ССРЭ-биле Чехословак Социалистиг Респуб-ликанын аразында 1960 чылдын декабрь 23-те чарынган садыг дур-журулганын эуугаар 1961 чылда бараан саарылазы 1960 чылда док-тааткан денелди барык 13 хуу аш-кан турар, мичаарга станоктар чег-гаш дериглер үндүрери 28 хуу чег-гаш турар. Күш-ажылдын делегейге социалист дуржулганын эуугаар, социалист ийи чурттар баштайгы үр хуусалды садыг дуржулгаларында өрдүнгөн бараан санаварын кыла немзөн болгаш калбарткан. Олар ылангыта калбак хергелдини бараанынын хевирлерин калбар-дырал, ол бараанынын солчурту-куну чорударлар, ол болза ол ба-раннар-биле ийи чурттуу чонун хан-дыларын өкжидер арганы бээр.

Чехословакиянын экономиказын хөгжүдөзүнө улуг дузаламчы болза совет нефтин алдыры бооп турар. Ол сорулга-биле нефть дамчыды-галын дүнгөн темп-биле тулуп турар, ол дамчыдылган дамчыштыр 1961 чылдын төнүчүлөдө совет нефть Чехословакияга кирген турар. Нефть дамчыдылганы он-лаа ынай туткан турар болгаш нефтин комплекслиг амьдал кылар сорулганы чехос-ловак химиктерин мунунга сал-бышкан, химиянын хөгжүдөзүнүн чугула үнөр дөү аарган турар. Республиканын үшкү беш чыл пла-ны химия хөгжүдөзүн бири черге салып турар. Чехословакия кижиге саныга онааштыр химия улестүр-күн ниити бугурудөзүнүн талазы-биле Францияны болгаш Италияны ам четкен, а кылымал пөс бугу-рер талазы-биле ол чурттары ашкан. Чехословакиянын Коммунист пар-тиясынын Топ Комитети 1960 чыл-дын декабрда химия улестүрүнүн хөгжүдөзүнүн дугайында доктаам хүдүлөп алган, химия улестүр-үнүн продукцияны 1965 чылда бар-ык-ла ийи каттап улгаткан турар.

ССРЭ биле Чехословак Соци-алистиг Республиканын бот-боттары-на акы-дунма дузалажышынын эконо-миканын дүргө хөгжүүрүнө болгаш чонгун амьдалычын денелде бедилерине дузалап, бистин улустар-нын аразында хоочун найралды бижыктырып турар. Чехословакияга туткан теплохаттар болгаш соодукчу парокхаттар совет хемнеде эжинди-рип чоруп турарына Чехословакия-нын амьдалы чоннары чоргаралын турарлар. Олар Найралдын оруун туларына болгаш электржикилерине улуг көдүрүлүшкүн-биле амьдалан-нар, ол оруктар ССРЭ-ден Чехосла-вияга база Чехословакияга Совет Эвилелинче бараанынын сөөртүп че-рүп турар.

Акы-дунма харылааларын чаа хевирини илердикчинин чугула чаады болза тулушкуннар, хөг-жүдө болгаш шийчел планнарын дуржурут, таарыштырып ап тура-рында, техниктиг информацияны солчуп ап турарында болуп. 1948 чылда Совет Эвилели Чехословакия-га капитал тулушкунун 180 кире дөвөйлөдөрүн, яны-буру станок-тар болгаш деригелер бугурууну 325 сангыг техниктиг документ-терин, чаа улестур бугуруугенин технологиянын 340 ажыг тайыз-бырын берген. Чехословакия Совет Эвилелинге 125 дөвөйлөдөрүн, 505 сангыг техниктиг документтерин болгаш бугуруугенин механизация-зынын 560 тайылбырларын берген. Мынчангаш, Совет Эвилели биле Чехословакиянын аразында харыл-заалары капиталдынын байлааларында туруп болдунмас экономиктиг кады амьдалыжылаанын чаа шынар-ды хевирлерине үндөйлөттириш турар, а оларын аразында салгыла-жышкын хемчээли ангы-ангы ка-питалист күрүмелерин аразында салгылажышкын хемчээлинде дыка ажы бооп турар. Социали